

پکتیکا کې د مېوو
متراکم بڼونه په ثمر
راغلې | ۴

د پکتیکا د منو متراکم بڼونه؛
لږه ځمکه ډېر حاصل

د بزرګر خبرې

بزرګران دې په تولیدي سرچینو پانگونه وکړي

په دې ورځو کې د هېواد د کرنې په هکله پرله پسې خبرونه او راپورونه چې اورو او خپره وو یې، ښه او هیله بشپړونکي خبرونه او راپورونه دي. داسې خبرونه او راپورونه چې د هېواد په کچه د یوشمېر کرنیزو توکو اومېوو د حاصلاتو له زیاتوالي حکایت کوي. وروستی خبرونه په یوشمېر ولايتونو کې د یوشمېر مېوو د حاصلاتو زیاتوالي په هکله وو. | ۲

داستان موفقیت

از تولید تا تجارت؛ بانویی که مدام برای فردای بهتر تلاش می کند

در ممتاز یوسفزی، یکی از خوش بخت ترین بانوان این جامعه است که در یک خانواده روشن فکر متولد شده و هیچ مانعی را در کار و تحصیل بر سر راه خود ندیده است. او وقتی شرایط را برایش آماده می بیند، آن چنان از زمان استفاده مؤثر می کند که حتا خوش بین ترین هوادارش نیز چنین تصویری نمی کرد. | ۵

یک سقف و دو مأموریت؛ ثريا چگونه وارد بازار کار شد؟

در ثریای ۴۶ ساله، باشندده قریه میرشکار دوغان آباد ولایت کابل است. او در عرصه پروسس مواد غذایی کار می کند و نام محصولاتش را «تولیدات خانه گی ریحانه» گذاشته است. خانم ثریا می گوید که به دلیل بیکار بودن شوهرش، او تمام مصارف خانواده اش را می پردازد. | ۴

وزیر زراعت:

شرایط قرضه دهی را سهل تر می سازیم

| ۳ |

د سویابینو ترویج او پراختیا په پار هڅې

◆ سویابین د خوراکی توکو یو مهم بوټی دی، چې کارول یې ورځ په ورځ پراخېږي او یاد بوټی په صنعت کې خورا ګټور او ارزښت لرونکو نباتاتو څخه دی. سویابین د افغانستان کې د سویابینو کرکبله په ۲۰۰۳م کال کې دود شوې ده، چې اوس په یو مهم کرنیز توکي بدل شوې او د هېواد په... | ۶

آبریزه و تأثیرات آن بالای اجتماع

◆ د آبریزه ساحه جغرافیایی است که در آن آب از چند نقطه جمع و از یک نقطه خارج می شود. به عبارت دیگر آبریزه منطقه ای توپوگرافی است که توسط یک سیستم رودخانه زه کشی می شود و این سیستم می تواند به عنوان واحد فزیکي، بیولوژیکي، اجتماعي و اقتصادي برای طراحی آب، خاک و پوشش گیاهی پذیرفته شود. | ۶

د بودیجې لګولو په پار د کرنې وزارت ادارې غونډه په لاره واچول شوه

◆ د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د عادي او پراختیايي بودیجې لګولو او ټاکل شویو موخو ته د رسېدنې په پار د کرنې وزیر، د کرنې وزارت مرستیالانو، مرکزي رییسانو او د پروژو رییسانو په ګډون په دې وزارت کې اداري غونډه په لاره واچول شوه. په دې غونډه کې لومړی د کرنې وزارت مالي او اداري مرستیال عبدالهادي رفیعي د عادي او پراختیايي بودیجې لګولو، د کال په منځ کې د بودیجې تنقیض او د غیر اختیاري پروژو پر پلي کولو جزئیات وړاندې کړل. ښاغلی رفیعي وویل، چې د کرنې وزارت عادي او پراختیايي بودیجې کموالي ته په کتو اړتیا ده، چې په لګولو کې جدي صرفه جویي ووشي. هغه وویل، چې د مالیې وزارت د غوښتنې پر اساس اړتیا ده، چې اختیاري پروژې ډلبندي شي ترڅو ضروري پروژې د ډونرانو په همکارۍ له غیر اختیاري بودیجې څخه تمویل شي. د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزیر ډاکټر انوارالحق احدي هم د کال په منځ کې د بودیجې تنقیضاتو او بدلونونو ته په اشارې، ددې وزارت ټولو ولایتي او مرکزي ریاستونو ته سپارښتنه وکړه، چې د عادي بودیجې په لګولو کې په جدي توګه صرفه جویي وکړي. په همدې حال کې د کرنې وزیر وویل، چې شته امکاناتو ته په کتو ټول پروژې مکلف دي، چې د پراختیايي بودیجې لګولو په پرځه کې د کرنې وزارت له خوا ټاکل شوي موخې ته ورسېږي ترڅو خلکو ته په اساسي ډول چوپړتیاوې وړاندې شي.

رویداد هفته

ننگرهار کې څارویو ته د طاعون واکسين او
چنجيو ضد درملو وېش کمپاین پیل شو

یاد کمپاین د بهسودو له ولسوالۍ څخه پیل شوی دی. د ننگرهار د کرنې ریاست د څارویو روغتیا او مالدارۍ امر ډاکټر ضمیر بهسودي وایي په ننگرهار کې د حیواناتو د طاعون او داخلي پرازیټونو مخنیوی په موخه یې کمپاین پیل کړې، چې د ۶۶ زره په شاوخوا کې لوی او واړه څاروي ته به د چنجیو ضد درمل او د طاعون واکسینونه تطبیق شي. بهسودي وویل د کمپاین دا لړۍ به د ننگرهار په ۱۳ ولسوالیو لعلپوره، مومندره، غني خېل، بتي کوټ، کوټ، رودات، سرخورد، بهسود، کوزکونډ، کامه او گوشته کې هم ژر پیل شي.

کمپاین واکسين حیوانی بروسولوز در هرات
آغاز شد

واکسين نوع ۱۹-۵ بالای حیوانات خانگی به طور رایگان تطبیق گردد. این واکسين ها توسط ۴۶ تن از مسوولان کلینیک های حیوانی در ۱۸ ولسوالی هرات تطبیق می گردد.

مرحله هشتم کمپاین واکسين حیوانی بروسولوز در ولایت هرات شروع شد. قرار است در این کمپاین یکصد و هفت هزار و پنجصد دوز واکسين نوع Rev-۱ و ۱۶ هزار و ۳۰۰ دوز

لغمان کې ۳۵ زره وزې او وري واکسينېري

کمپاین پیل کړی دی. د یاد کمپاین په ترڅ کې ۳۵ زره وري او وزې واکسينېري او ۳۱ زره څارویو ته د داخلي پرازیټ ضد درمل ورکول کېږي.

د لغمان ولایت د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ ریاست د کرنې وزارت د «CLAP» پروژې په همکاری په دې ولایت کې د ورو شخوند وھونکو څارویو لپاره د «پی پی آر» واکسينو

یک سیلوی فلزی ۲۰ هزار تُنی در هرات
ساخته می شود

که یک ورکشاپ مشورتی یک روزه را نیز با حضور پنجاه تن از نمایندگان شرکای کاری این ریاست، به منظور مشوره و هماهنگی برای ساخت این سیلو، برگزار کرده است. ریاست زراعت هرات افزوده که بیست هزار متریک تُنی «قابل انتقال» به منظور نگهداری گندم در این ولایت ساخته شود. ریاست زراعت هرات می افزاید

ریاست زراعت، آبیاری و مالدارۍ ولایت هرات، می گوید که قرار است از طریق پروژه اضطراری زراعت و تامین مواد غذایی، EATS، مربوط به وزارت زراعت، یک سیلوی فلزی بیست هزار متریک تُنی «قابل انتقال» به منظور نگهداری گندم در این ولایت ساخته شود. ریاست زراعت هرات می افزاید

کار ساخت ۳۶ سبزخانه در سرپل شروع شد

کشت سبزیجات با هزینه ۲۵ میلیون و ۹۰۰ هزار افغانی از بودجه تشویقی ساخته می شود. پیش از این نیز ۱۶۴ سبزخانه از سوی ریاست زراعت و موسسات همکار به منظور تولید سبزیجات ساخته شده است.

ریاست زراعت، آبیاری و مالدارۍ ولایت سرپل، کار ساخت ۳۶ سبزخانه را در این ولایت شروع کرده است. هریک این سبزخانه ها به مساحت هشت در بیست متر در مرکز ولسوالی های سرپل ساخته می شود. این سبزخانه ها به منظور ترویج

زابل کې یوشمېر بېوزله کورنیو ته غواوې ورکړل شوې

د مالدارۍ اړونده توکي هغه او مالدارۍ ریاست چارواکي وایي، چې ددې ولایت په ۳۰ بېوزله او اړمنو کورنیو غواوې او د مالدارۍ اړونده توکي وېشل شوي دي. د زابل د کرنې ریاست وایي، چې په یاد ولایت کې د غواگانو د وېش په پار سروې شوي، چې د سروې له مخې د ۳۰ اړمنو کورنیو د اقتصادي ودې په پار دوی ته غواوې او د مالدارۍ اړونده توکي ورکړل شوي دي. په دې اړه جوړه شوې غونډه کې د زابل مرستیال والي الحاج عنایت الله خان هوتک وویل، چې دا غواوې او

د زابل د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ ریاست چارواکي وایي، چې ددې ولایت په ۳۰ بېوزله او اړمنو کورنیو غواوې او د مالدارۍ اړونده توکي وېشل شوي دي. د زابل د کرنې ریاست وایي، چې په یاد ولایت کې د غواگانو د وېش په پار سروې شوي، چې د سروې له مخې د ۳۰ اړمنو کورنیو د اقتصادي ودې په پار دوی ته غواوې او د مالدارۍ اړونده توکي ورکړل شوي دي. په دې اړه جوړه شوې غونډه کې د زابل مرستیال والي الحاج عنایت الله خان هوتک وویل، چې دا غواوې او

د بزرګر خبرې

بزرګران دې په تولیدي
سرچینو پانګونه وکړي

په دې ورځو کې د هېواد د کرنې په هکله پرله پسې خبرونه او راپورونه چې اوږو او خپره وو یې، ښه او هیله ښوونکي خبرونه او راپورونه دي. داسې خبرونه او راپورونه چې د هېواد په کچه د یوشمېر کرنیزو توکو اومېوو د حاصلاتو له زیاتوالي حکایت کوي. وروستي خبرونه په یوشمېر ولایتونو کې دیوشمېر مېوو د حاصلاتو زیاتوالي په هکله وو. له منې تر جلغوزې هغه مېوې دي، چې حاصلات یې ډېر شوي دي. دا خبرونه، ددې ترڅنګ چې د افغانستان بازارونه له کورنیو محصولاتو ډکوي، د ښوالو او بزګرانو د عوایدو د زیاتوالي لامل هم کېږي.

اړینه خبره داده، چې بزګران په خپل سرچینو پراخو محصولاتو سره د خپلومالي ستونزو د هوارولو ترڅنګ کولای شي، چې د راتلونکې کال په پار پر خپلو عوایدو پانګونه وکړي. دا پانګونې کولای شي، چې د احتیاط لپاره د وچکالۍ په موخه د اوبو زېرمې جوړول وي او یا د خپلو ځمکو هوارول او یا راتلونکو کلونو کې د لا ډېرو عوایدو لپاره د خپلو کرنیزو ځمکو زیاتوالی.

که بزګران او ښوال د خپلو عوایدو سرچینو ته پام وکړي او په هغو کالونو کې، چې د دوی د کروندو او ښونو حاصلات ډېر دي د پانګونې له لارې خپلو عایداتي سرچینو ته وده ورکړي، ښکاره خبره ده، چې په راتلونکو کلونو کې که څه هم ستونزو سره مخ شي، په هماغه کچه عواید او که ستونزې نه وي د تېرو کالونو په پرتله ډېر عواید ترلاسه کوي.

د عوایدو پر سرچینو د پانګونې او پاملرنې له لارې بزګران او ښوال توانېږي، چې راتلونکو کالونو کې ډېر عواید ولري، او له عادي حالت وکړه او وڅوره څخه ووځي. که د بزګرانو له خوا په یوه کال کې د بزګرانو اقتصادي وده مدیریت شي کولای شي، چې په راتلونکو کالونو کې د دوی د عوایدو او کاروبار د پراختیا او زیاتوالی لامل شي.

بزګران کولای شي، چې د خپلو تولیدي سرچینو په زیاتوالي سره د خپلو عوایدو کچه لوړل کړي، چې د دوی د اقتصادي ودې لامل کېږي، دوی د دویمې بازارونو له امکاناتو څخه، چې اړتیا یې ډېر او تولید یې کم دي هم ګټه پورته کولای شي او له دې لارې کولای شي، چې خپل عواید څو برابره ډېر کړي.

د مېوې تولیدوونکي کېدای شي، چې سرکال د تېر کال په پرتله دوه چنده او یا ډېر عواید ولري، ځکه سرکال یې هم حاصلات ښه دي او هم یې بیې ښې دي، خو له زیاتو عواید سره باید څه وکړي؟ که دا عواید ټول مصرف کړي یا د عامو خلکو په وینا «ډبل خرچي» وکړي هم کولای شي، خو که د دغو عوایدو یوه برخه یې د نورو کلونو لپاره پانګونه وکړي هم یې په وس کې دي.

بزګرانو لپاره اړینه خبره داده، چې تشخیص ورکړي او په دې خبره ځان پوه کړي، چې په تېرو کالونو کې ولې ونه توانېدل، چې د سرکال په څېر عواید ترلاسه کړي؟ دوی کولای شي، چې خپلې ستونزې پیدا کړي او د سړني اضافي عوایدو څخه د راتلونکي کالونو په پار شته ستونزې هوارې کړي، ترڅو وکولای شي، چې راتلونکي کال له سرکال څخه ډېر او یا حتا د سرکال په څېر عواید ولري.

دا یو واقعیت دی، چې ډېری بزګران نه شوي کولای، چې پانګونه وکړي خو د پام وړ یوه برخه یې دا کار کولای شي. احتمالي ستونزو ته نه پاملرنه ددې سره سره، چې د هوارولو لپاره یې پیسې هم ولری ښه کار نه دی.

اړینه خبره داده، چې د بزګرانو تگلاره باید د دوی د تولیدي سرچینو د ودې په پار بدل شي او په بشپړه توګه هر شی، اوبو او هوا او باد او باران ته پریښدي. باید داسې اسانتیاوې رامنځته شي، چې دوچکالۍ په صورت کې د ورښتونو له کمې کچې هم ښه ګټه پورته شي او د کروندو حاصلات دې دومره وي، چې د بزګرانو لګښتونه پرې پوره شي.

وزیر زراعت: شرایط قرضه دهی را سهل تر می سازیم

چندی قبل ۹۰۰ میلیون افغانی را منظور کردیم تا به دهقانان پرداخته شود. ما متعهد به همکاری و حمایت از دهقانان می باشیم. قرضه گیرنده ها نیز به شرایط بانک پابند باشند و پول را در زمان معین آن پرداخت کنند.»

داکتر انوارالحق احدی با تأکید بر این که انکشاف زراعت هدف عمده دولت است، افزود: «در آینده شرایط قرضه دهی را سهل می سازیم. در خدمت شما قرار داریم تا زنده گی دهقانان بهتر شود. مردم بامیان معامله خوبی دارند، روی این موارد امروز بحث کنید. تاریخ معامله را در نظر بگیرید، در زمان معین پرداخت کنید.» هم چنین داکتر ضیاءالرحمان ضیاء، معین کمیسیون مستقل حل منازعات و ارتباط مردم با دولت، می گوید که رهبری دولت بالای انکشاف زراعت توجه زیاد دارد. آقای ضیا نیز نسبت به سهل شدن شرایط قرضه دهی توسط صندوق انکشاف زراعت ابراز امیدواری کرده گفت: «خانواده دهقان نیاز به حمایت دارد، انتظار داریم که با دهقانان بیشتر کار شود.»

در همین حال، داکتر ایمل آرمان، رئیس هیأت عامل صندوق انکشاف زراعت، می گوید که در این نشست دهقانان از ولایت ها و نماینده گان بخش های مختلف زراعتی، مالدار و مرغداری شرکت کرده اند. او گفت: «اشتراک کنندگان این نشست از ولایت های مختلف چون بامیان، هرات، لوگر، بلخ، کابل و قندهار می باشند. بیشتر آن از اتحادیه مرغداری، ماهی پروری، دهقانان و باغداران می باشند. این نشست به منظور ارزیابی وضعیت موجود و تقدیر از مشترکان برگزار شده

داکتر انوارالحق احدی وزیر زراعت، آبیاری و مالدار، می گوید که این وزارت در نظر دارد تا شرایط قرضه دهی به دهقانان و متشبهان زراعتی را ساده تر بسازد.

آقای احدی امروز در «نشست دسترسی به تمویل مالی و بازاریابی محصولات زراعتی» گفت که یکی از اهداف این نشست، ساده سازی قرضه دهی است. آقای احدی گفت: «این محفل به منظور تسهیل بیشتر قرضه دهی برای دهقانان، باغداران، مالداران و تمام قرضه گیرنده های صندوق انکشاف زراعت راه اندازی شده است.» وزیر زراعت، آبیاری و مالدار با بیان این که صندوق انکشاف زراعت در مقایسه با بانک ها از قرضه گیرنده ها سود کمتری می گیرد، افزود: «توزیع قرضه یکی از موارد عمده برای پیشرفت هر بخش و نهاد اقتصادی می باشد و در دنیا سابقه دیرینه دارد. هر نهاد و شرکتی که بخواهد کاری را مؤثر و زودتر انجام دهد، نیاز است که قرضه بگیرد. صندوق انکشاف زراعت افغانستان از زمان آغاز فعالیتش تاکنون فعالیت های ثمر بخشی را انجام داده و دهقانان را یاری رسانده است.»

انوارالحق احدی با ابراز امیدواری در مورد این که روزی صندوق انکشاف زراعت به یک بانک قرضه دهنده مبدل شود، گفت که کارمندان صندوق انکشاف زراعت، ADF، تجارب کاری شان بیشتر شده و روند کارشان نیز نسبت به گذشته بهتر و مؤثرتر گردیده است.

وزیر زراعت گفت: «این صندوق از زمان فعالیتش تاکنون بیش از ۱۸۰۰ میلیون افغانی قرضه داده،

شرایط قرضه دهی به حدی سهل شده که در یک هفته به درخواست کننده ها پول داده می شود.

قران علی حقجو، رئیس عمومی کوپراتیف های زراعتی بامیان، می گوید که قرضه های صندوق انکشاف زراعت خیلی مؤثر تمام شده و به ویژه در زمان قرنطین، دهقانان این ولایت ۲۰۰ میلیون افغانی قرضه گرفتند و توانستند خود را از فقر و تنگدستی نجات دهند. او تأکید کرد که پول از سوی صندوق انکشاف زراعت به سادگی و آسانی به خود دهقان می رسد.

این نشست با توزیع تقدیرنامه و تحایفی از سوی رهبری سکتور زراعت و دهقانان به یک دیگر پایان یافت.

است. آقای آرمان می گوید که فعالیت های صندوق انکشاف زراعت در حال بهبود است و در دو سال گذشته چهار میلیارد افغانی به دهقانان قرضه داده است. او گفت که بیشترین قرضه را بامیانی ها دریافت و به موقع بازپرداخت کرده اند.

ایمل آرمان گفت که از زمان آغاز به فعالیت صندوق انکشاف زراعت تاکنون، یک میلیارد و ۶ میلیون افغانی به ۱۵ هزار دهقان بامیانی توزیع شده است. به گفته او، بامیان یکی از تولیدکننده گان مهم کچالو است و دهقانان این ولایت به وقت معین پول را پرداخت می کنند.

داکتر ایمل آرمان هم چنین گفت: «اعتماد مردم نسبت به دولت زیاد شده، میزان توزیع قرضه را از این بیشتر می سازیم.» آقای آرمان تأکید کرد که

پکتیا کې پر یو شمېر بزگرانو کیمیاوي سرې ووبشل شوې

تر دي وړاندې يادو بزگرانو ته د لوبيا تخمونه او نور کرنيز توکي هم ورکړل شوي. د پکتيا د کرنې رياست چارواکي وايي، چې د يادو سرو له وېش څخه موخه د کرنې په مې د اړمنو کورنيو د اقتصادي وضعيت ښه والی او د لوبيا د حاصل زیاتوالی ده. دغو مرستو څخه برخمنو بزگرانو د خوښۍ ښودلو تر څنګ د کرنې رياست له دوامداره همکاريو څخه مننه وکړه.

د پکتيا کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ رياست اړوند د ژغورنې نړېوالې کمېټې له لورې ددې ولايت د مرکز گردیز، احمد ابا او سيدکرم ولسواليو پر ۷۴ تنو اړمنو بزگرانو توره (Urea) او سپينه (DAP) سره ووبشل شوه. په يادو ګټه اخيستونکو کې ۲۵ تنه د مرکز گردیز، ۲۵ تنه د احمدابا او ۲۴ تنه د سيدکرم ولسوالۍ شامل وو، چې هر بزگر ته ۵۰ کيلو توره او ۵۰ کيلو سپينه سره ورکړل شوه.

قرارداد دو پروژه زراعتی به ارزش بیش از سه میلیون افغانی در بامیان به امضا رسید

رياست زراعت، آبیاری و مالداري ولايت باميان، قرارداد دو پروژه را با شرکت تجارتي رفاه دهقان و شرکت خدمات لوجستيکي جيران هندوکش با هزینه مجموعی سه میلیون و ۲۶۲ هزار و ۲۰۵ افغانی به امضا رساند. عبدالوهاب محمدي، رئيس زراعت، آبیاری و مالداري باميان، در مراسم امضای این قرارداد، روی کیفیت کار این پروژه ها تأکید کرده و از شرکت های قراردادی خواست

تا قبل از رسیدن فصل سرما و مطابق به قرارداد، کارشان را به انجام برسانند. این پروژه ها شامل پروژه تقویت انکشاف زراعت و مارکیت روستایی سارم جهت ایجاد و تجهیز انجمن زردآلو و تدارک وسایل آن به شمول خشک کن زردآلو و پروژه تقویت انکشاف زراعت و مارکیت روستایی سارم جهت تجهیز و بازسازی انجمن و تدارک وسایل ارزش افزایی شیر می شود.

صد كيلو سمارق صدفی، تولید روزانه «کوهستان سمارق»

حسن ناصر در شهرک امیدسبز کابل، سمارق صدفی تولید می کند. او روزانه نزدیک به صد کیلوگرام سمارق صدفی تولید و به بازار عرضه می کند. حسن ناصر می گوید: «هر روز مرکز کشت و پرورش سمارق ما رشد و رونق بیشتری می نماید، تولیدات و بازار بذر ما خوب است، خیلی فارمدارها، چون بذر خراب از بازار خریدار بود و یا از ایران و پاکستان خریداری می کردند، و تا بذر به کابل یا به کشور می رسید، به خاطر وقت زیاد و گرمی خراب و

ضعیف می شد. خوش بختانه امروز در کابل توانستیم سمارق کشت و تولید کنیم.» سمارق صدفی تولید و به بازار عرضه می کند. حسن ناصر می گوید: «هر روز مرکز کشت و پرورش سمارق ما رشد و رونق بیشتری می نماید، تولیدات و بازار بذر ما خوب است، خیلی فارمدارها، چون بذر خراب از بازار خریدار بود و یا از ایران و پاکستان خریداری می کردند، و تا بذر به کابل یا به کشور می رسید، به خاطر وقت زیاد و گرمی خراب و

دکتر نورالله پتمن
خبريال

پکتیکا کې د مېوو متراکم بڼونه په ثمر راغلې

ولایت کې ۳۳ د مڼو صفرانرژي سرې خونې هم جوړ شوي دي، چې ورسره به د بڼوالو محصولات خوندي، مارکټ مدیریت او په ټوله کې د خوسا کېدو او خرابېدو مخه نیول کېږي. عبدالقدوس گهيځ د پکتیکا ولایت د جانیخیلو ولسوالۍ د متراکمو بڼونو څخه برخمن شوی بڼوال دی، چې د سل شاوخوا جریبې ځمکې په درلودلو سره یې په خپله ځمکه کې د کرنې، اوبولگولو او مالدارۍ وزارت د بڼوالۍ او مالدارۍ ملي پروژې له لارې په ۲۰۱۹ کال کې متراکم بڼ جوړ کړی دی، چې اوس یې بڼ حاصل ته رسېدلی.

عبدالقدوس گهيځ خوښ دی، چې له کمې ځمکې څخه یې په ډېرې گټې اخیستې سره ښکلی بڼ ورته جوړ کړی دی هغه وايي، چې جوړ شوي بڼ هڅولې تر څو په خپلې پاتې کروندې کې ورته نور بڼونه هم جوړ کړي او د کرنې وزارت څخه هم غواړي چې د متراکمو بڼونو جوړولو ته دې لا پراختیا ورکړي.

د گهيځ په وینا تر دې مهاله یې له بڼ څخه د سیمې لسگونو اوسېدونکو لیدنې او کتنې کړي دي او په گڼ شمېر سیمه وال یې د متراکمو بڼونو غوره پایلې هڅولي تر څو د دودیزو بڼونو په څنګ کې متراکم بڼونه هم کېږدي.

د کرنې، اوبولگولو او مالدارۍ وزارت د بڼوالۍ د پراختیا، ودې او د بڼوالو د لا هڅونې لپاره د هېواد په گڼو ولایتونو کې په گڼ شمېر متراکم بڼونه جوړ کړي دي، تر څو له دې لارې بڼوالۍ پراخه، د مېوو له پلوه په ځان بسیا، د بزگرانو او بڼوالو د عوایدو کچه زیاته او د تولیداتو اندازه لوړه شي، چې جوړښت یې خورا ښې پایلې ورکړي دي.

سل زرو پورې نیالګي وېشل شوي دي، چې د نیالګیو بې ساري وېشل د خلکو تقضا د بڼوالۍ لپاره خورا زیاته کړي ده.

د مڼو گڼ شمېر بڼونه د پکتیکا ولایت په مرکز شرنه، اورگون، یوسف خېل، یحی خېل، جاني خېل، خیر کوټ، متاخان او اومني ولسوالیو کې د بڼوالو له خوا جوړ شوي، چې یوازې په یحی خېلو ولسوالۍ کې د هر بڼوال د مڼو شمېر شاوخوا له ۳۰۰ څخه پیل تر ۱۵ زرو نیالګیو پورې رسېږي، چې په منځنۍ توګه هر بڼوال له ۲ زرو څخه تر ۶ زره نیالګي لري، چې خورا ښه حاصل هم ورکوي.

په ورته وخت کې د کرنې وزارت د کرنیزو محصولاتو مدیریت د پروژې له لارې پکتیکا

او مالدارۍ ملي پروژې «NHLP» له لورې ۳۳ جریبه متراکم بڼونه په مرکز شرنه، خیرکوټ، اورگون او جانیخیلو ولسوالیو کې بڼوالو ته جوړ کړي دي او تر څنګ یې د بڼوالۍ اړوند وسایل هم ورکړل شوي دي، چې د سمې پالنې او روزنې وروسته یاد بڼونه حاصل ته رسېدلي دي. دغه راز د یاد ریاست د چاروګو له خولې راوړن ۱۴۰۰م کال هم په یاد ولایت کې ۲۵ جریبه د مڼو متراکم بڼونه د کرنې، اوبولگولو او مالدارۍ وزارت د بڼوالۍ څنځیري ارزښت د ودې سکتوري پروژې «HVCDSP» له لارې د یاد ولایت په یو شمېر ولسوالیو کې هم جوړ شوي دي. دغه راز د کرنې ریاست له لورې سر کال شاوخوا تر

په هېواد کې بڼوالي او په ځانګړې توګه د مېوو بڼونه ترټولو مهم سکتور او کرنیز محصولات دي، چې د کورني اړتیاو پوره کولو سربېره د هېواد یو له مهمو صادراتي توکو څخه شمېرل کېږي. د مېوو تولیداتو د زیاتوالي او د بڼوالۍ د پراختیا لپاره د اقلیمي شرایطو په پام کې نیولو سره په بېلابېلو ولایتونو کې هڅې پیل شوي دي، چې له هغې ډلې یې یو هم پکتیکا ده. پکتیکا د هېواد له هغو کرنیزو ولایتونو څخه ده، چې ډېری وګړي یې په کرنه او بڼوالۍ بوخت دي، مېوې او سابه (ترکاری) یې یو له مهمو حاصلاتو څخه شمېرل کېږي. د دې حاصلاتو یوه لویه برخه بهرنیو هېوادونو ته په بېلابېلو وختونو کې صادربېږي، چې په بهرنیو هېوادونو کې یې خورا ښه نوم خپل کړی دی.

د یاد ولایت د گڼو مېوو او کرنیزو محصولاتو په ډله کې یو هم د مېوو متراکم بڼونه دي، چې له تېرو څو کالونو راهیسې له اېښودو سره سم د خورا ښې پالنې او روزنې په پایله کې حاصل ته رسېدلي دي.

د پکتیکا ولایت د کرنې، اوبو لگولو او مالدارۍ رییس فضل الربی زمانزی وايي، چې د کرنې ریاست د بڼوالۍ او مالدارۍ ملي پروژې له لارې جوړي شوي او اېښودل شوي بڼونو خورا ښه پایله ورکړي ده، چې یو شمېر یې په مېوو نیولو راغلي دي.

د ښاغلي زمانزي په وینا په تېر ۱۳۹۸ او ۹۹ یم کالونو کې د کرنې وزارت د بڼوالۍ

یک سقف و دو مأموریت؛ ثریا چگونه وارد بازار کار شد؟

دکتر ذبیح الله سلطانی
گزارش گر

ترشی، مربا و خشک کردن سبزیجات می‌پردازد. با فروش این محصولات، او می‌تواند هم مصرف خانواده‌اش را تأمین نماید و هم برای گسترش کاروبارش مقداری پس‌انداز کند. بعداً با همکاری ریاست اقتصاد خانواده به نمایشگاه‌ها راه می‌یابد و می‌تواند برای «تولیدات خانه‌گی ریحانه» مشتری پیدا کند و بازار فروش این محصولات را خوب‌تر بشناسد.

اکنون خانم ثریا ضمن این که می‌تواند مایحتاج خانواده‌اش را تأمین کند، به یک کارآفرین تبدیل شده که به رشد تولیدات داخلی و صنایع دستی کمک می‌کند. به همین دلیل او از راه‌اندازی چنین برنامه‌ها و آموزش زنان از سوی وزارت زراعت، استقبال می‌کند و آن را کمکی بزرگ به خانواده‌های بی‌بضاعت می‌داند.

رضایت از زنده‌گی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های آسایش، آهسته‌آهسته وارد خانواده ثریا می‌شود. از سوی دیگر، موفقیت در کار صنایع دستی و پروسس مواد غذایی، انگیزه تجارت را در او خلق کرده است. او می‌گوید: «خدا را شکر فعلاً زنده‌گی‌ام از قبل کرده بهتر شده. از طریق کاروبار، مصارف مکتب فرزندانم و هم‌چنان احتیاجات خانواده‌ام را مهیا می‌سازم. اگر خداوند یاری کند، می‌خواهم یک خانم تجارت‌پیشه موفق در سطح کشور شوم.»

حالا ثریا یک عودت‌کننده نیازمند نیست؛ او یک بانوی خودکفا با درآمد خوب است. دکانی دارد که در آن هم تولیدات خانه‌گی ریحانه را می‌فروشد و هم صنایع دستی را. در زیر سقف این دکان، او هم مأموریت تأمین مایحتاج خانواده‌اش را پیش می‌برد و هم برای رشد تولیدات داخلی و صنایع دستی تلاش می‌کند.

از درآمد آن، مصرف خانواده و مکتب فرزندانش را می‌پردازند.

خانم ثریا و همراهان علاوه بر آموختن چگونگی کشت و برداشت سبزیجات، در مورد پروسس مواد غذایی، ساخت صنایع دستی و بازاریابی برای محصولات‌شان نیز آموزش می‌بینند. ثریا می‌گوید: «در این جریان در بخش کشت و فواید سبزیجات، بازاریابی، پروسس مواد غذایی و صنایع دستی از طرف کارمندان ریاست اقتصاد خانواده آموزش دیدم.»

وقتی دوره آموزشی ثریا در بخش پروسس مواد غذایی به پایان می‌رسید، به تهیه رب، چنتنی،

بیرون از خانه کدام مصروفیت ندارند.» او می‌گوید که در آغاز پیش بردن این برنامه خیلی دشوار به نظر می‌رسید، اما وقتی از برنامه‌های آموزشی استفاده کرده، فهمیده است که از این طریق می‌تواند به‌آسانی تمام مصارف و نیازهای اساسی خود و خانواده‌اش را مرفوع سازد و خودکفا شود.

ثریا با جمعی دیگر از مستفیدشونده‌گان، کشت‌وکار را در فارم پیله‌وری دارالامان آغاز می‌کند. آن‌ها در این فارم سبزیجات از قبیل بادنجان رومی، مرچ، سیر و کچالو کشت می‌کنند و حاصل آن را به فروش می‌رسانند.

ثریای ۴۶ ساله، باشنده قریه میرشکار دوع‌آباد ولایت کابل است. او در عرصه پروسس مواد غذایی کار می‌کند و نام محصولاتش را «تولیدات خانه‌گی ریحانه» گذاشته است. خانم ثریا می‌گوید که به دلیل بیکار بودن شوهرش، او تمام مصارف خانواده‌اش را می‌پردازد.

ثریا در مورد آغاز فعالیت‌هایش می‌گوید: «قبلاً در ایران مهاجر بودیم. وقتی دوباره به وطن برگشتیم، من کدام مصروفیت خاصی نداشتم و با مشکلات اقتصادی زیاد مواجه بودم. بنابراین به خاطر به دست آوردن خرج و مصرف زنده‌گی، مجبور شدم از طریق سکتور زراعت و مالدارۍ نیاز اساسی و اولیه خانواده‌ام را به دست آورم. هم‌چنان نظر به شوق و علاقه‌ای که به پروسس مواد غذایی داشتم، از طریق انجمن‌ها و گروپ‌های تولیدی که از سوی وزارت زراعت راه‌اندازی می‌شد، کورس آموزشی را در بخش پروسس مواد غذایی سپری کردم که برای ما طریقه تهیه چنتنی، ترشی، رب، مربا و خشک کردن سبزیجات را آموزش دادند. بعد از آن برنامه مسوولان ریاست اقتصاد خانواده برای سروی غرض انتخاب زنان زراعت‌پیشه جهت کشت سبزیجات به قریه ما آمدند و مرا در این سروی انتخاب کردند. من زیاد خوشحال شدم که این برنامه برای خانم‌های بی‌سواد، تعلیمات ابتدایی دارد و به افراد فقیر و بی‌بضاعت کمک می‌کند، خصوصاً برای کسانی که در

از تولید تا تجارت؛ بانویی که مدام برای فردای بهتر تلاش می‌کند

دکتر اشرف تاهیش
گزارش‌گر

ممتاز یوسفزی، یکی از خوش‌بخت‌ترین بانوان این جامعه است که در یک خانواده روشن‌فکر متولد شده و هیچ مانعی را در کار و تحصیل بر سر راه خود ندیده است. او وقتی شرایط را برایش آماده می‌بیند، آن‌چنان از زمان استفاده مؤثر می‌کند که حتی خوش‌بین‌ترین هوادارش نیز چنین تصویری نمی‌کرد.

ممتاز یوسفزی متولد کابل و دانش‌آموخته فارمسی است. در کودکی دختری فوق‌العاده اجتماعی بوده و خلاف عرف و فرهنگ رایج خانواده‌ها، تا مدتی مردانه‌پوش بوده است. این مسأله باعث می‌شود که وی بیشتر اجتماعی و جسور بار بیاید. او آموزش‌های ابتدایی و ثانوی را در لیسه ملالی شهر کابل به پایان می‌رساند و در سال ۱۳۷۳ برای ادامه تحصیل راهی روسیه می‌شود. در روسیه رشته دواسازی یا فارمسی را برمی‌گزیند. در سال ۱۳۷۷ از پوهنتون دوستی مردم روسیه (RUDN) از رشته فارمسی فارغ و موفق به اخذ دیپلوم می‌شود.

خانم یوسفزی پس از برگشت به وطن و سرنگونی رژیم طالبان، دوباره به سراغ تحصیل می‌رود و این بار در رشته روان‌شناسی اطفال مصروف فراگیری آموزش‌های کاربردی - تخصصی در بخش شبانه پوهنتون کابل می‌شود و از این رشته نیز به درجه عالی سند فراغت می‌گیرد. با وجود مصروفیت‌ها و کارهای تجارتي و تولیدی، هم اکنون محصل یکی از پوهنتون‌های خصوصی کشور در رشته حقوق و علوم سیاسی است.

ممتاز از ۲۲ سال بدین‌سو در سازمان‌های ملی و بین‌المللی مصروف خدمت بوده و در حدود هفت هزار آموزگار را در مورد حقوق کودکان و محو خشونت علیه زنان آموزش‌های لازم داده است. در همین زمان کارمندان ادارات دولتی و غیردولتی را نیز در

رابطه به محو خشونت علیه کودکان و زنان آموزش داده است. هم‌چنان در راستای انجام خدمات عام‌المنفعه، یک مرکز صحتی عاجل یا ایمرجنسی را در ولسوالی ده‌سبز کابل ایجاد کرده و دواخانه‌ای را نیز برای سهولت مردم آن ولسوالی در کنار آن شفاخانه در نظر گرفته است تا از این طریق خدمات رایگان را برای کودکان و مادران بی‌بضاعت مساعد ساخته و مردم را دستگیری کند. علاوه بر آن، برای بیش از ۶۵۰ خانواده خدمات صحتی پیش‌کش داشته است. در کنار آن، طی ارائه خدمات خود توانسته زمینه کار را برای والدین کودکان آسیب‌پذیر و کارکنان روی‌سرك فراهم ساخته و زمینه تعلیم و تربیت را برای این کودکان آماده سازد.

از خانم ممتاز در مجامع علمی و فرهنگی افغانستان به‌عنوان یک مدافع جدی حقوق بشر و اطفال نیز نام برده می‌شود. در کنار همه این‌ها، خانم یوسفزی یک زن فعال در حوزه زراعت است. او در این بخش خلاقیت و استعداد خارق‌العاده‌ای از خود به نمایش گذاشته است. با این حال، تا نوشتن این متن، به این بعد زنده‌گی او کم‌تر پرداخته شده است. او در جامعه بیشتر به‌عنوان یک خانم فعال حقوق بشر و مدد‌رسان کودکان بی‌بضاعت شناخته می‌شود تا یک تاجر زراعت پیشه.

در یکی از غروب‌های کابل که آفتاب دامن بزرگش را از سطح شهر برچیده بود، از طریق یکی از خانم‌های تجارت‌پیشه دیگر با ممتاز یوسفزی، فعال حوزه زراعت، آشنا شدم. طبق قرار قبلی، او برای شرح ابعاد زنده‌گی‌اش اعلام آمادگی کرد.

قصه از آن‌جا شروع می‌شود که خانم ممتاز در جریان فراگیری دانش روان‌شناسی، به یک نکته عجیب پی می‌برد که بعداً هویت اجتماعی او را شکل می‌دهد. او در زمان فراگیری دانش تخصصی میتودهای جدید روان‌شناسی، درمی‌یابد که به نقش محیط طبیعی و سالم در روان‌درمانی تأکید جدی شده

تا بتواند زمینه اشتغال‌زایی بیشتر را برای مردان و زنان فراهم کند.

پس از حاصل‌دهی باغ‌ها و به منظور انسجام کارهای تولیدی - تجاری، او «شبکه زنان افغان برای تجارت» را ایجاد کرده و خود مسوولیت رهبری آن را برعهده می‌گیرد. وقتی بیشتر وارد حوزه کارهای زراعتی می‌شود، تصمیم می‌گیرد تا فعالیت‌های زراعتی را از سطح یک شبکه به یک اتحادیه بزرگ و سراسری انکشاف بدهد. چند سال قبل «اتحادیه زنان زراعت‌پیشه» را ایجاد می‌کند و در ۲۴ ولایت آن را گسترش می‌دهد. از طریق این اتحادیه، ضمن خرید و فروش محصولات دهقانان و زنان زراعت‌پیشه، برای فروش بهتر این محصولات در بازارهای ملی و بین‌المللی مسوولیت بازاریابی را نیز انجام می‌دهد. برای انجام این مأموریت، در چندین نمایشگاه ملی و بین‌المللی از آدرس خود و این اتحادیه اشتراک می‌کند.

وقتی سلسله تولید و پروسس میوه خشک، میوه تازه و سبزیجات را به‌شکل قاعده‌مند آغاز می‌کند، برای فروش آن‌ها «شرکت زراعتی ممتاز یوسفزی» را ایجاد، ثبت و راجستر می‌کند. شرکت او یکی از موفق‌ترین شرکت‌های تجارتي است که از مزرعه تا تولید و تجارت به‌شکل یک زنجیره اتصالی فعالیت دارد. خانم یوسفزی با راه‌اندازی سلسله کاشت، برداشت، پروسس و فروش، زمینه شغل را برای ده‌ها مرد و زن به‌شکل پایدار و مقطعی ایجاد کرده است. این شرکت همین اکنون در اکثر کشورهای آسیایی انواع میوه‌های تازه و خشک را صادر می‌کند. ممتاز برای رسیدن به این جای کار، روزها، ماه‌ها و سال‌ها را در انتظار سپری می‌کند؛ اما پایان این انتظار با موفقیت‌های بی‌شمار برای او همراه بوده است. پیام او برای زنان افغان که چه در داخل و چه در خارج کشور به سر می‌برند، این است: «همیشه از هم‌دیگر حمایت کنید، در زنده‌گی خود تلاش کنید و از چالش‌هایی که فراراه‌تان می‌آید، ترس و هراس نداشته باشید و از روزی که زنده‌گی را آغاز می‌کنید، باید با یک مبارزه جدی آغاز کنید تا بتوانید از چالش‌هایی که فراراه‌تان می‌آید، با موفقیت عبور کنید. از باخت نترسید. هیچ بردی بدون باخت نیست. در هر عرصه‌ای که فعالیت دارید، تلاش کنید زنان دیگر را یاری کنید و دست‌شان را بگیرید. هر هنر، علم و فنی را که یاد دارید، در قسمت انتقال آن به زنان دیگر غفلت نکنید. از تبلیغات دشمنان‌تان در هر سطحی که باشد، نترسید. موفقیت بالآخره از آن شماست.»

او بعد از یک گفت‌وگوی طولانی، سخنانش را با این پیام به انجام رساند.

وقتی در ظاهر زنده‌گی او دقت کنیم، مدیریت سالم در کنار نگاه زیبایی‌شناسانه و امیدوارکننده در زنده‌گی او موج می‌زند. خانم یوسفزی بانوی بانگیزه و مبتکر است که مدام برای فردای بهتر تلاش می‌کند.

د سویابینو ترویج او پراختیا په پار هڅې

ک. عبدالواسع خان زاده
خبريال

اهمیت ته په پام سره ډول ډول استفاده لري، سویابین د صابون جوړولو په صنعت کې کارول کېږي، له سویابینو څخه د مهماتو او چاودیدونکو توکو په جوړولو کې ګټه اخیستل کېږي، د آفت وژونکي صنعت جوړولو کې د ایزسیبین د شمعی جوړولو او د برېښنایي انسولترونو لپاره چمتو شوي برخو کې هم کارول کېږي. د اور وژنې لپاره د حشراتو ضد توکو او موادو تولید او د توکو اوبدلو کې هم ترې ګټه اخیستل کېږي. د سویابینو کرنیز ارزښت: دا بوټی یو ځانګړی جوړښت لري، چې نایتروجن ذخیره کوي او د خاورې فزیکي ملکیت بدلوي، په کرنیز تناوب کې د سویابینو نبات تولید خورا ګټور دی. د سویابین نبات یو کال عمر لري او له ۱-۱٫۵ متره لوړوالی لري. دغه نبات اصلي او لومړني ریښې لري، چې حتی په ځمکه کې د ۱٫۵ متره ژوروالی کوي. د دې بوټي د تخم رنګونه په عمومي ډول ژېړ او نسواري رنګ لري او ځینې یې تور دي. د غوره فصل ترلاسه کولو لپاره، د خاورې بستر باید د امکان تر حده نرم وي. د تخم لاندې خاوره باید د کښت کولو لپاره د لس ورځو په موده کې چمتو شي. ځمکه باید ښه همواره شي او د کښت کولو وروسته باید خړوبه شي. د تخمونو کارولو لپاره، دا کښت باید په کرښه وکرل شي ترڅو د زیان رسوونکو واینسو د له منځه وړلو لپاره کرکېله او کرڼه اسانه او حاصل یې ښه شي. په هغو سیمو کې، چې د باران اندازه کافي ده کښت یې اوبه کولو ته اړتیا نه لري او کافي سره باید ورکړل شي.

کندهار شپږم او هلمند ولایت په اووم مقام کې دی. د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت هڅه کوي، چې د هېواد په کچه د سویابینو کرکېله ترویج کړي او راتلونکو کلونو کې دالړۍ نوره هم وغځوی او د هېواد په کچه ترې ټول ځمکوال برخمن کړي. سویابین بشپړه پروتیني او مغذي مواد لري او د کورنیو په روغتیا په ځانګړي ډول د ماشومانو د خوارځواکۍ په مخنیوی کې رګنده رول لري. د سویابینو اقتصادي ارزښت: ددې بوټي اوږه د بېلابېلو ډوډیو چمتو کولو لپاره کارول کېږي او د دې ترڅنګ د بېلابېلو خوراکي توکو، د ماشومانو لپاره د ځانګړې خوړو چمتو کولو لپاره، چې د دوی بدن ښه وده وکړي هم کارول کېږي، او د شکرې ناروغانو لپاره په خوړو کې اغیزناک رول لري. هر ډول پروتینونه او امینو اسیدونه لري او اوږه یې د مصالحو سره مخلوط کولو لپاره کارول کېږي. په صنعت کې د دې بوټي کارول، د هغې اقتصادي

یاد نبات تولید لپاره مناسب اقلیمي شرایط لري د تولید کچه یې کال تر بله زیاتېږي. د کرنې اوبولګولو او مالداري وزارت، د معلوماتو او احصایي ریاست د چارواکو په خبره، د سویابینو کښت د هېواد په اکثره ولایتونو کې ښه پایله ورکړې ده. د معلوماتو او احصایي ریاست د ۱۳۹۹یم کال د شمېرو په اساس، ۱۳۹۹یم کال کې د هېواد په کچه په یوزر او ۶۲۴ هکتاره ځمکه سویابین کرل شوې وه او ټولټال دوه زره ټنه سویا ترې لاسته راغلې دي، چې په اوسط ډول له یوه هکتاره ځمکې څخه ۱.۲۳ ټنه سویابین ترلاسه شوي دي، د معلوماتو او احصایي ریاست د چارواکو په خبره، کاپيسا د ۹۳۰ ټنه په تولید سره د هېواد په کچه د سویابینو په تولید کې لومړی مقام لري. د بلخ ولایت د ۲۴۶ ټنه په تولید سره دویم، هرات د ۱۸۶ ټنه په تولید سره درېیم، ننگرهار څلورم، جوزجان پنځم،

سویابین د خوراکي توکو یو مهم بوټی دی، چې کارول یې ورځ په ورځ پراخېږي او یاد بوټی په صنعت کې خورا ګټور او ارزښت لرونکو نباتاتو څخه دی. افغانستان کې د سویابینو کرکېله په ۲۰۰۳م کال کې دود شوې ده، چې اوس په یو مهم کرنیز توکي بدل شوې او د هېواد په ډېرو ولایتونو کې کرل کېږي. د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت د سویابینو د ترویج او پراختیا په پار په مرکز او ولایتونو کې بزرګانو ته د سویابینو ننداريزې کړوندې جوړ کړي دي او پر یوشمېر بزرګانو د سویابینو اصلاح شوي تخمونه او اړونده توکي وېشلي دي. هېواد کې د سویابینو کرکېلي دودولو او د یاد بوټي د تولید زیاتوالي په پار د کرنې، اوبولګولو او مالدارۍ وزارت په پام کې لري، چې د روان مالي کال په ترڅ کې د سویابینو ۴۲۰ ننداريزې کړوندې جوړ کړي. دا کړوندې د هېواد په ۱۷ ولایتونو کې جوړېږي. په ټولیزه توګه ددغو ننداريزو کړوندو د جوړولو چارې نږدې په بشپړېدو دي او له دې ډلې د هرات، پکتیا، ننگرهار، کاپيسا، بغلان، بلخ، جوزجان او فاریاب په ولایتونو کې د ۲۱ ننداريزو کړوندو چارې بشپړ شوي دي. یادې کړوندې په داسې حال کې جوړېږي، چې هغو ولایتون کې، چې د

آبریزه و تأثیرات آن بالای اجتماع

ک. سید آیت الله صادقی
فعال منابع طبیعی

با توجه به اهمیت هر یک از رویدادهای متأثر از آبریزه‌ها در منابع تولیدات زراعتی، در این مقاله پس از نگاهی اجمالی به دلایل تنظیم آبریزه‌ها، عوامل تخریب آبریزه‌ها، فواید تنظیم آبریزه‌ها، تأثیرات اجتماعی و پیشنهادات جهت تنظیم آبریزه‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

دلایل تنظیم آبریزه‌ها

تنظیم همه‌جانبه و اجرای اقدامات مناسب، به منظور تنظیم منابع آبی موجود در آبریزه‌ها و جلوگیری از آسیب رسیدن به منابع طبیعی با استفاده از شیوه‌های پایدار صورت می‌گیرد؛ به این معنا که کنترل عملیات زراعتی، مالدارۍ، ساختمانی، سرک‌سازی، ازدیاد نفوس و قطع درختان و به‌طور کلی هرگونه عملی که تأثیرات مثبت بالای حفظ منابع طبیعی داشته باشد، انجام شود. ارزیابی و توجه به وضعیت فعلی آبریزه‌ها براساس خصوصیات زمین‌شناسی، خاک‌شناسی، پوشش نباتی، اقلیم‌شناسی، هایدرولوژی، عوامل طبیعی و محیط زیستی، اکوسیستم، ایجاد تنوع حیات، جلوگیری از فرسایش خاک، کنترل و مهار آب باران و مدیریت پایدار این موارد با حفظ منابع طبیعی، از مهمترین اهداف تنظیم آبریزه است. تأمین آب کافی مورد نیاز، بهره‌برداری مطلوب از منابع طبیعی موجود در ساحات آبریزه، اصلاح اراضی کوهستانی، کاهش فرسایش و خطرات ناشی از بروز سیلاب‌ها، حمایت از حیات وحش، اصلاح و توسعه

به کتگوری‌های ذیل تقسیم کرد:

۱. زون جمع‌آوری: قسمت فوقانی آبریزه است که آب‌های باران و برف در آن ذخیره می‌شود.
۲. زون انتقالی: قسمت وسطی آبریزه بوده که آب از زون جمع‌آوری حرکت می‌کند و از این قسمت می‌گذرد.
۳. زون ذخیره: قسمت آخری آبریزه بوده که آب بعد از خروج از ساحه در آن ذخیره می‌شود. شاید این قسمت یک زمین هموار، یک دریا و یا کدام چیز دیگر باشد.

بدون آن زنده‌گی میسر نیست. به وسیله آب و به کمک هوا و آفتاب می‌توان از ثروت‌های نهفته در خاک استفاده کرد. آب یک عامل طبیعی در ظهور مناظر طبیعی روی زمین بوده که اکثر نقاط کره زمین را به‌صورت زیبا درآورده است. از آغاز زنده‌گی بشر تا کنون منابع کره زمین در تشکیل محلات زیست انسان‌ها و بقای انسان‌ها، حیوانات و نباتات رول مهم را ایفا کرده است. بر این اساس می‌توان آبریزه‌ها را

آبریزه ساحه جغرافیایی است که در آن آب از چند نقطه جمع و از یک نقطه خارج می‌شود. به عبارت دیگر آبریزه منطقه‌ای توپوگرافی است که توسط یک سیستم رودخانه زه‌کشی می‌شود و این سیستم می‌تواند به‌عنوان واحد فزیکي، بیولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی برای طراحی آب، خاک و پوشش گیاهی پذیرفته شود. در این صورت اگر آب‌های زیرزمینی، آب باران، برف و دیگر مواد از قسمت‌های مختلف تپه‌ها و کوه‌ها به یک نقطه مشترک بریزد، آبریزه یاد می‌شود.

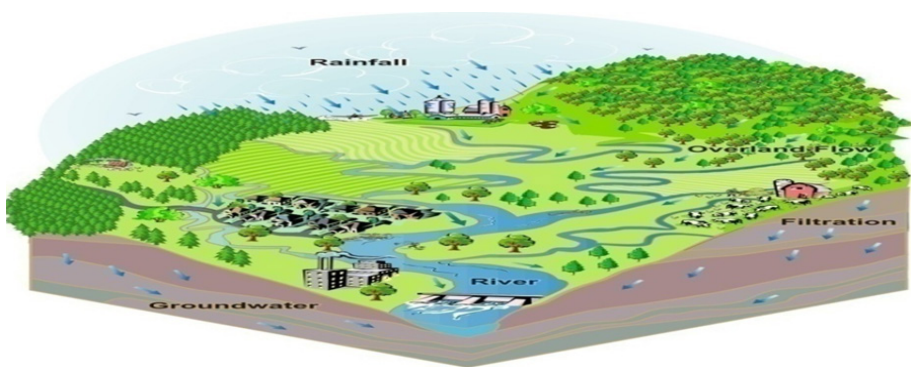
افغانستان سرشار از منابع طبیعی است که این منابع در اقتصاد کشور رول مهم را بازی می‌کند. از اثر باریدن برف و باران و ذوب شدن یخچال‌های قسمت‌های کوهستانی، آب به‌شدت حرکت کرده جنگلات، نباتات، بوته‌ها، خاک‌های زراعتی، قریه‌ها و ساختمان‌های انجینیری از قبیل سرک‌ها، کانال‌ها و ذخیره‌گاه‌های آب را در مسیر خود تخریب می‌کند و سبب خسارات مالی و جانی به مردم می‌شود. هم‌چنان اگر این آب‌ها تنظیم یا ذخیره نشود، منابع زراعتی با کمبود آب مواجه می‌شود. این وضعیت باعث تأثیر منفی بر اقتصاد کشور شده و فعالیت‌های زراعتی را با رکود مواجه می‌سازد.

آب یک ثروت باارزش خداوندی بوده که

مواشی قرار گرفته و در نتیجه تنوع و پوشش گیاه کاهش یافته و یا از بین رفته است. هم‌چنان فرسایش شدید

آبریزه‌ها، می‌توان به آن دست یافت.

تصویر ۲: فواید تنظیم آبریزه

خاک، آلوده‌گی محیطی، تغییرات اقلیمی و خشک‌سالی در کشور بیشتر اتفاق افتاده و سبب تخریب زیاده‌تر ساحه شده است.

اگر جوامع محلی در ارتباط به تنظیم علفچرها، جنگلات و ساحات حفاظت شده بسیج و ظرفیت‌سازی شوند و سطح آگاهی آن‌ها در ارتباط به منابع طبیعی به‌خصوص آبریزه‌ها افزایش یابد، مؤثر و مفید واقع خواهد شد.

پیشنهادهای برای کاهش تخریب آبریزه‌ها

مواردی که در بالا ذکر شد، از جمله عوامل مهم آسیب‌پذیری کشور در پی تخریب آبریزه‌هاست. عملی شدن برنامه‌هایی از قبیل احیای جنگلات، علفچرها و ساحات سبز اطراف و حومه شهرها، احداث جنگلات مصنوعی و تقویت پوشش گیاهی در ساحات شهری، احیای علفچرهای اطراف شهرها به منظور بهبود ساحه سبز شهری، ایجاد مناطق سبز و بهبود تنوع محیط زیستی، تغذیه مصنوعی آب‌های زیرزمینی شهرها و کنترل چرای مفرط و بوته‌کشی در ساحات علفچرها و جنگلات تا حد زیادی می‌تواند از آسیب‌پذیری کشور در برابر تخریب آبریزه‌ها بکاهد. روی این ملحوظ، راه‌اندازی برنامه‌های علمی - تحقیقی هدفمند در بخش‌های زراعت و آبیاری و آگاهی‌دهی برای مقابله با اثرات تخریب آبریزه‌ها از طریق رسانه‌های جمعی، اماکن مقدس، شبکه‌های اجتماعی، انجمن‌ها، شوراهای بزرگان محل، می‌تواند بسیار مؤثر باشد. در کنار آن نباید از اجرای برنامه‌های آموزشی منظم برای بهبود مدیریت منابع آبی و استفاده مؤثر از منابع آبی کشور، حمایت از دهقانان و مدرنیزه کردن زراعت غافل بود. با درنظرداشت موارد مذکور و مطابق به موارد فوق هرچه زودتر برنامه‌های کاهش‌دهنده تأثیرات تخریب آبریزه‌ها روی دست گرفته شود تا از وارد شدن خسارات در سطح بزرگ و کوچک جلوگیری به عمل آید.

تأثیرات اجتماعی آبریزه‌ها
افغانستان ساختار پیچیده جغرافیایی و جمعیت متکثر قومی دارد. بافت محکم اعضای جامعه از لحاظ قرابت، خویشاوندی، خاندانی، قبیله‌ای، جنسیت و دیگر بافت‌های اجتماعی مانند حمایت و مواظبت از یکدیگر، بخش بزرگی از زندگی مردم این کشور را تشکیل می‌دهد. تعدد و کثرت مشارکت‌ها و وابسته‌گی‌ها، مردم را با یکدیگر مرتبط ساخته و از یک‌تازی آن‌ها جلوگیری می‌کند. البته کسانی که از منابع طبیعی آبریزه‌ها مواظبت، نگهداری و نظارت می‌کنند، تشویق و ترغیب نشده‌اند. در ضمن اشخاصی که ضررشان به منابع طبیعی می‌رسد (قطع جنگلات و از بین بردن علفچرها توسط راه‌های مختلف، تبدیل کردن علفچرها و جنگلات به زمین‌های زراعتی، در معرض انقراض قرار دادن حیات وحش و...) به جای این‌که مجازات شوند، در مواردی مکافات شده‌اند. بنابراین سطح آگاهی مردم در مورد استفاده درست از منابع پایین است. مردم با اشتراک در جلسات منظم برای حفظ منابع طبیعی و فعالیت‌ها جهت پیش‌گیری از تخریب خاک و تنظیم آبریزه، فعال شوند و مسوولیت‌پذیر باشند. باید برای حفظ منابع طبیعی مصمم و کوشا باشند، در غیر آن، نخستین پیامدهای مخرب چنین رویدادها، افزایش بیکاری و بحران مهاجرت است.

جای شک نیست که آبریزه‌ها بخش ارزشمندی از محیط زیست است، اما ضعف آگاهی، فقر و بیکاری جوامع محلی باعث شده که آبریزه‌ها در اثر بی‌توجهی، تخریب شود. تخریب منابع طبیعی و انسانی سبب کاهش تنوع علفچه و در نهایت نابودی آن می‌شود. کاهش پوشش گیاهی، آلوده‌گی محیط زیست را بیشتر ساخته و سبب تغییر اقلیم و خشک‌سالی در کشور می‌شود. تحلیل و تجزیه آمار و ارقام جمع شده نشان می‌دهد که علفچرها و جنگلات بیش از ظرفیت طبیعی، مورد چرای

خطر مواجه ساخته و تنوع حیات را تهدید می‌کند.

با ادامه روند تخریب علفچرها، جنگلات، نباتات طبی و غیره علفچه‌جات در آبریزه‌های بالایی از بین رفته و به علت کمبود علفچه، مالداران مجبور به فروش مواشی‌شان می‌شوند. آن‌ها برای امرار معیشت روانه شهرها می‌شوند که این امر باعث آلوده‌گی محیط زیست و تخریب آبریزه‌ها خواهد شد. فرسایش خاک هر سال شدیدتر شده و با هر بار بارنده‌گی، خاک بارزشت شست‌وشو می‌شود. به علت از بین رفتن پوشش گیاهی، مالداران مکلف‌اند که مواشی‌شان را با استفاده از سرشاخه‌های درختان و علفچه‌های دستی تغذیه کنند. کمبود علفچه باعث سوءتغذیه، ضعف و بیماری مواشی شده و کاهش تولید گوشت و شیر و کم شدن درآمد مالداران را به دنبال دارد.

با از بین رفتن پوشش گیاهی در ساحات علفچر، در مواقع بارنده‌گی آب بدون این‌که در خاک نفوذ کند، به‌سرعت روی سطح زمین جاری شده و به جویبارهای کوچک می‌پیوندد و سیلاب‌های بزرگی را به راه می‌اندازد که در مسیر خود قریه‌های پایین‌دست، جاده‌ها، پل‌ها، پلچک‌ها و زمین‌های زراعتی را تخریب می‌کند.

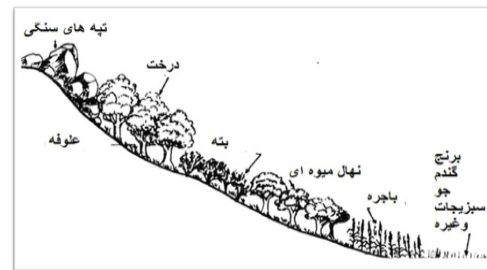
با انجام عملیات تنظیم آبریزه و احیای پوشش گیاهی، شرایط مجدداً جهت بهره‌برداری با مدیریت درست فراهم می‌شود. باید دانست که در این مرحله نیز چنان‌چه بدون توجه به نکات فنی بهره‌برداری صورت گیرد، امکان تخریب و بیابانزایی وجود دارد و سرمایه و بودجه مصرف شده به هدر خواهد رفت. نکته قابل توجه این است که قبل از تخریب علفچر، باید با کمک کارشناسان بخش مربوطه در این ساحات آبریزه‌ها تنظیم شود تا نیاز به اجرای طرح‌های پرهزینه احیای علفچرها نداشته باشیم.

فواید تنظیم آبریزه

تنظیم آب برف و باران از نقاط مرتفع و قله‌ها تا مناطقی که آب جریان پیدا می‌کند، سبب افزایش آب‌های زیرزمینی می‌شود. توسط مدیریت آب‌های برف و باران با فعالیت‌های تخنیکی، اثرات تغییر اقلیم کاهش می‌یابد، جنگلات انکشاف پیدا می‌کند و علفچرها و ساحات سبز گسترش می‌یابد. از سوی دیگر، کنترل آب‌ها از تخریب خاک و کاهش جریان آب سطحی جلوگیری کرده، خاک را پایدار و باکیفیت می‌سازد، رطوبت و حاصل‌دهی خاک را افزایش می‌دهد، اراضی تخریب شده را احیا می‌کند، جلو تخریب بیشتر اراضی را می‌گیرد، تنوع حیات را حفظ می‌کند، مالداران را تقویت می‌نماید و علفچرها را انکشاف می‌دهد. افزایش در محصولات جنگلات و نباتات طبی، افزایش پوشش نباتی در زمین‌های خشک و شیب‌دار و تقویت آب‌های زیرزمینی از دیگر فوایدی است که در صورت مدیریت بهتر

اراضی جنگلات، کاهش یا مهار اثرات و عواقب بادهای موسمی، توسعه عدالت‌محور قسمت‌های بالایی و پایینی آبریزه‌ها میان مستفیدشونده‌گان، از جمله راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار و تنظیم جامع آبریزه‌ها با اهداف حفاظت آب و خاک است. مدیریت آبریزه‌ها براساس اصل و درک اینکه آبگیر یک سیستم جامع و ارتباط میان آبریزه بالایی و پایینی است، در مناطق پایین‌تر حضور و فعالیت انسان‌ها بیشتر است. فعالیت‌های انسانی در قسمت پایین آبریزه شامل ساخت منازل مسکونی در کنار زمین‌های زراعتی است که جریان آب به سیستم‌های آبیاری منتقل می‌شود. قسمت‌های بالایی آبریزه‌ها بسیار دورافتاده در دامنه‌های بالایی کوه است که آب در آن جمع می‌شود و در پایین به خانه‌های رهاشی و زمین‌های زراعتی جریان می‌یابد. انواع اصلی پوشش زمین در مناطق بالایی آبریزه‌ها، علفچرها یا جنگلات است. آنچه در قسمت بالایی آبریزه‌ها اتفاق می‌افتد، به‌طور مستقیم بر بخش‌های پایین‌تر آن تأثیر می‌گذارد. بنابراین باید به‌عنوان یک واحد مدیریت شود. افرادی که در قسمت‌های پایینی آبریزه زنده‌گی و یا از آن استفاده می‌کنند، مسوولیت و منافع مشترک در قبال مدیریت آن به‌طور مناسب دارند. این مفکوره به‌طور گسترده پذیرفته شده است و به نام مدیریت همه‌جانبه منابع آب نامیده می‌شود. این نظریه، مدیریت معقول منابع طبیعی از جمله خاک، آب، جنگلات، علفچرها، حیات وحش، مواد معدنی و غیره را در آبریزه بالایی برای دستیابی به هدف کلی خوب بودن یا رفاه نسل‌های فعلی و آینده به رسمیت می‌شناسد.

تصویر ۱: روش‌های استفاده از زمین در ساحات آبریزه

چالش‌ها و عوامل تخریب آبریزه

ناآگاهی نسبت به روش‌های بهره‌برداری درست از جنگلات، علفچرها و ساحات حفاظت شده، آبریزه‌ها را به ساحات بی‌آب و دارای علف‌های هرز تبدیل می‌کند. از سوی دیگر، ساحات آبریزه به زمین‌های شخصی تبدیل شده، غصب می‌شود و ساخت‌وساز خانه‌های رهاشی در این زمین‌های غصب شده به محیط زیست آسیب می‌زند. بوته‌کشی، قطع درخت‌ها و نهال‌ها، وقوع سیلاب‌ها، تخریب خاک و چرای مفرط، علفچرها و جنگل‌ها را به ساحه خشک و برهنه تبدیل کرده و فرسایش خاک را به بار می‌آورد. بدین ترتیب زنده‌گی گیاه، مواشی و حیات وحش را در آبریزه‌ها با

صاحب امتیاز: وزارت زراعت، آبیاری و مالداري

(0766400600 - akbar_rostami@yahoo.com)

مدیر مسوول: جمعه‌گل اشرفی ۰۷۸۱۲۰۲۸۹۶ - Ashrafi.jumagul@gmail.com

دبیر: ظفر شاه رویی

ویراستار: محمد علی نظری

گزارشگران: گیتی محسنی، شفیق‌الله نوری، شجاع‌الحق نوری

نعیم رضایی، حشمت‌الله حبیبی، مینا افسری

عبدالواسع خان‌زاده، محمد تمیم صدیقی و نور الله پتمن

برگ‌آرا: بشیر رسا

Public.relation@mail.gov.af

www.mail.gov.af

وزارت زراعت، آبیاری و مالداري / د کرنې، اوبولگولو او مالداري وزارت

@MAIL_AF

۰۷۶۶۴۰۰۶۰۰ ۰۷۴۸۰۰۹۱۳۷

جمال مینه، کارته سخی، کابل، افغانستان

نشانی برقی:

وب‌سایت:

فیس‌بوک:

تویتر:

شماره‌های تماس:

آدرس:

کوهستان سمارق؛ تحقق یک رؤیای آوان کودکی

که حشمت الله حبيبي
گزارش گر

تولیدی کوهستان سمارق را می کارند و حاصل آن، رضایت آنان را فراهم می کند. آن ها اکنون مشتریان دایمی این فارم هستند. کوهستان سمارق برای این که کیفیت تخم های تولیدی اش را به فارم داران ثابت کند، سالون کشت سمارق می سازد و از تخم های تولیدی خود استفاده می کند. ناصر می گوید: «برای این که به مشتریان ثابت بسازیم که این بذر درست است، تصمیم گرفتیم خود ما نیز سالون و تجهیزات برای کشت سمارق بسازیم. سالون ساختیم، تجهیزات برای آماده ساختن کمپوست که از کاه درست می شود آماده ساختیم و شروع به کشت کردیم. امروز کار ما بسیار نتیجه خوب داده است. بهترین نوع سمارق صدفی را به بازار عرضه می کنیم.»

سمارق در سبد غذایی مردم افغانستان چندان جایگاهی ندارد. این محصول، در سال های اخیر کم کم وارد دسترخوان مردم شده است. با این حال، هنوز تعداد معدودی از آن استفاده می کنند. آقای ناصر در مورد بازار سمارق می گوید: «بازار سمارق در کابل خیلی خوب نیست و وقت می گیرد تا مردم با فواید بسیار و طعم لذیذ این محصول آشنا شوند. روز به روز مشتریان بیشتر می شود، امید داریم که کار ما و همه فارم داران و زارعان کشور رونق پیدا کند و هرچه بیشتر خودکفا شویم.»

حسن ناصر در شهرک امید سبز کابل تخم سمارق تولید می کند و سمارق پرورش می دهد. او این مسیر را طولانی می داند و برای طی کردن آن مصمم است. رسیدن کشور به خودکفایی از لحاظ تولید سمارق، در کنار داشتن یک درآمد خوب، هدف غایی او است که آهسته و پیوسته برای رسیدن به آن گام برمی دارد.

داشت، یک لابراتوار کاملاً مجهز آماده کردیم.» تولید تخم سمارق، نتیجه می دهد. ناصر و همکارش «کلچر» اصلاح شده آماده می سازند و به تولید تخم سمارق صدفی با روش به روز و مؤثر شروع می کنند. آن ها اسم فارم شان را «سمارق کوهستان» می گذارند؛ چون به گفته ناصر از همان کوهستان سمارق را دیده، شناخته و از آن متأثر شده اند.

ناصر در مورد مشتریان تخم سمارق می گوید که دارای نوساناتی بوده است. به گفته او، بسیاری از فارم داران به دلیل این که بذر خراب را از بازار خریده و یا از ایران و پاکستان وارد کرده بودند و این بذرها تا رسیدن به کابل به دلیل گرمی و نبود امکانات فاسد و ضعیف می شد، اصلاً باور نمی کردند که بذر کوهستان سمارق، خوب، بدون عفونت و اصلاح شده است. او می افزاید که بعضی از مشتریان آن ها تخم های سمارق

گرسنه گی است و در کشورهای فقیر از این روش استفاده می شود.

وقتی حسن ناصر کارش را شروع می کند، با مشکل یافتن بذر سمارق برمی خورد. می گوید که آن وقت بذر سمارق پیدا نمی شد و در مواردی اگر پیدا هم می شد، یا عفونت داشت و یا بسیار ضعیف بود. به همین دلیل حسن تصمیم می گیرد که طریقه ساختن یا آماده کردن بذر سمارق را بیاموزد؛ کاری پیچیده و مشکل که باید در لابراتوار انجام شود.

ناصر می گوید: «مطالعات عمیق تر و راه دشوارتری را آغاز کردم. خواستم در حد یک مایکولوجست در مورد سمارق بیاموزم و بدانم؛ از گرفتن مادر کلچر و کلون یا نمونه گیری شروع تا حاصل گرفتن. ماه ها و قتم را صرف مطالعه و تجربه کردم و بالأخره در بهار امسال با یک دوستم که قبلاً هم در این بخش مقداری تجربه

حسن ناصر نام دارد و سمارق صدفی پرورش می دهد. می گوید زراعت را دوست دارد. به گفته او، یکی از ضروریات اولیه زنده گی و زیستن، همین زراعت است. او می گوید که بیشتر وقتش را صرف مطالعه بخش های مختلف زراعت می کند تا راهی برای رسیدن به خودکفایی در تولید محصولات زراعتی پیدا کند. در مورد زرع و پرورش سمارق نیز نخست مطالعه سطحی می کند و بعد از مدتی علاقمند این کار می شود. حسن از گذشته هم خیلی علاقمند سمارق بوده است، خصوصاً در فصل بهار و باران ها و هوای خنک بهاری، وقتی سمارق در کوهستان ها و در زیر درختان می روید، از یافتن و چیدن آن لذت می برد و پختن و خوردن آن را بسیار لذت بخش توصیف می کند.

آقای ناصر وقتی در مورد سمارق مطالعه می کند، علاقه اش بیشتر می شود و تصمیم می گیرد کاشت آن را تجربه کند. می گوید: «کنجکاوی ام بیشتر شد و خواستم تا به شکل تجربه ای سمارق بکارم. کاشتن سمارق کار آسانی نیست. از نزد یکی از فارم دارهای سمارق یک مقدار بذر خریدم و شروع کردم به کاشتن. بعد از دو سه بار عفونت یا خراب شدن، بالأخره موفق شدم تا یک مقدار سمارق حاصل کنم. برایم حس خوبی داشت و به جست و جو ادامه دادم.»

حسن ناصر می گوید که کاشت و پرورش سمارق با سرمایه بسیار کم و مواد اولیه ارزان که کاه گندم است، راه می افتد و در مدت کم مواد خوراکی بسیار مفید و لذیذ را به دست می دهد. به باور آقای ناصر، کاشت سمارق یک راه آسان و مؤثر برای مقابله با فقر و

امسال حاصلات نخلستان تحقیقاتی فراه ۵۰ درصد افزایش یافته است

میزان حاصلات نخلستان فارم تحقیقاتی «الغرافه» در ولایت فراه، در دومین سال حاصل دهی اش حدود پنجاه درصد افزایش یافته است. این نخلستان که به مساحت صد جریب زمین احداث شده است، سال قبل به ثمر رسید. در سال اول حاصل دهی، دو متریک تُن نخلستان تجارتی و معیاری جدید برای تعداد از علاقمندان شد. امسال، این رقم به دو رسیده است. فراه برای رشد و پرورش نخلستان های خرما آب و هوای مساعد دارد و در طی چند سال

حاصلات کچالو در نورستان ۲۰ درصد افزایش یافت

نشان می دهد که میزان حاصلات کچالو در نورستان به ویژه در پارون مرکز این ولایت، امسال ۲۰ درصد افزایش نشان می دهد. سال قبل، ۲۰۰ هکتار زمین در این ولایت تحت کشت کچالو قرار داشت و از آن ۳ هزار و ۹۷۷ متریک تُن حاصل برداشته شد. اما، امسال ۲۳۰ هکتار زمین تحت کشت کچالو قرار داشت و از آن ۴ هزار و ۶۰۰ تن حاصل برداشته شده است. این ارقام

میزان حاصلات کچالو در ولایت نورستان، امسال در مقایسه با سال گذشته ۲۰ درصد افزایش نشان می دهد. سال قبل، ۲۰۰ هکتار زمین در این ولایت تحت کشت کچالو قرار داشت و از آن ۳ هزار و ۹۷۷ متریک تُن حاصل برداشته شد. اما، امسال ۲۳۰ هکتار زمین تحت کشت کچالو قرار داشت و از آن ۴ هزار و ۶۰۰ تن حاصل برداشته شده است. این ارقام

پکتیا کی د خرخایو د مدیریت په موخه د ۲۰ بابه سالیج خونو د جوړونې چارې بشپړې شوې

د پکتیا کرنې، اوبولگولو او مالدارۍ ریاست اړوند د ځنگلونو او طبیعي سرچینو آمریت د خرخایونو پروژې په اډانه کې د تیرې اړوند اودکي په سیمه کې د ۲۰ بابو سالیج خونو د جوړونې چارې د یادې سیمې د خرخایونو ټولنې په همکاری بشپړې شوې. د پکتیا د کرنې، اوبولگولو او مالدارۍ رییس انجنیر محمد دین مومند وایي، چې د څارویو خوراکي توکو زېرمه کولو، مالدارۍ پراختیا، د خرخایونو د مدیریت او نباتی